

• SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

MAHMUT ÖZAKKAŞ

• YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

CAHİT BALTACI

BU SAYIDA

ÇIKARKEN	İSLAM MEDENİYETİ
KUR'AN : Müslümanların Mukaddes Kitabı	Prof. M. HAMİDULLAH
İSLAMDA TEFERKÜR	Fahir BÜYÜKKÖRÜKÇÜ
YA İLÂHÎ (Şiir)	H. Nusret ZORLUTUNA
YAHYA B. MUAZ ER - RAZÎ	Dr. A. Suphi FURAT
MEDENİYET TARİHİNDE İSLAM MEDENİYETİNİN YERİ	M. Zekâi KONRAPA
FATİH'DEN (Şiir)	F. S. Mehmed HAN
ŞEMSEDDİN SÂMÎ V. ERTAN
OKULLARIMIZDA DİN VE AHLÂK EĞİTİMİ	Doç. Nurettin TOPÇU
İSLAM'DA HUKUK ARAŞ- TIRMALARI	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
İSLAM'DA VERGİ HUKUKU- NUN TEKEVVÜNÜ	Dr. Salih TUĞ
İSLAM İDEALİZMİ	Faik TÜRKMEN
İSLAMÎ TÜRK EDEBİYA- TINA GİRERKEN	Dr. Necla PEKOLCAY
DOĞUM KONTROLÜ VE NÜ- FUS PLÂNLAMA	Dr. Asaf ATASEVEN Dr. Gülsen ATASEVEN
SİNEMA SİLÂHTİR	Yücel HEKİMOĞLU
YÜKSEK İSLAM ENSTİTÜ- SÜ ÖĞRENCİSİNE (Şiir) ...	Ah Ulvi KURUCU
İSLAMÎ TÜRK EDEBİYATI HABERLER	Doç. Dr. M. K. BİLGEĞİL İSLAM MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme Ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

S İ R K E C İ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara : T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı : **ŞÜKRÜ ÖZTÜRK**
Konya : T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : **A. EKREM GENÇ**
Kayseri : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Baş. : **İ. HACİVAT**
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başkanı : **O. ÇETİN**

TEKNİK KADRO

Dış Münasebetler : **Mahmut ÖZTÜRK**
Sekreter : **Ressam :**
Erdogan ATAK **Gürbüz AZAK**
Dizgi ve Baskı : **T A N M A T B A A S I — İSTANBUL**
Yıl: 1 — Sayı: 1 — İkinci Baskı
Basıldığı tarih: 16 Ağustos 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 30. TL.

Altı Aylık : 6 sayı, 15. TL.

Öğrencilere % 20 Tenzilat yapılır.

Yabancı Memleketlere İki katı.

Bir sayısı : 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.

Tek renk 2.000 TL.

İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.

Tek renk 1.000 TL.

Renkli ilân sahifesi :

Tamamı : 1.200 TL.

1/2 : 750 TL.

1/4 : 400 TL.

1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

**ÖLÜMÜNÜN 63. YILI MÜNASEBETİYLE
DEĞERLİ İLİM ADAMLARIMIZDAN**

**Şemseddin Sâmî
(1850 - 1904)**

Şemseddin Sâmî yakın çağ tarihimizin nadir yetiştirdiği değerli ansiklopedi yazarlarından ve ilim adamlarımızdan biridir. Türk dilinin mevcudiyetini ve güzelliğini ilmi esaslara göre değerlendiren Kamûs-ül Âlâm adlı eserin müellifi bulunan müdekkik ve mütefekkir bir zattır.

Şemseddin Sâmî 1350 tarihinde Yanya'da, Dağlı nahiyesinin merkezi Fraşeri kasabasında doğmuştur. Halit bey adında bir zatın oğlu ve Fraşer'inin bir beyi olan Durmuş Beyin torunudur. Annesi de Koca İmrahor torunlarından Emine Hatundur.

İlk tahsilini köyünde yapmış sonra küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş olmasından dolayı Yanya'ya gelmiş ve orada ağabeyinin himayesinde orta ve lise tahsilini tamamlamıştır. Yunanca, Fransızca ve İtalyanca öğrenmiştir. Arapça ve Farsça dillerini de husûsi olarak talim etmiştir. Ana dili Rumca idi. Türkçeyi sonradan öğrenmiştir. 1871 tarihinde İstanbul'a gelen Şemseddin Sâmî matbûât kalemine girmiş ve bu tarihten itibaren tercüme eserlere başlamıştır. İlk olarak (Muhtasar Tarihi Fransa) adını taşıyan tercümesini neşretmiş, aynı yıl içinde (Taassuku Talât ve Fitnat) ismini taşıyan millî romanını yazmıştır. Artık telif ve tercüme eserleri birbirini takibe başlamıştı.

Dil ve üslûp yönünden epeyce olgunlaşmış olan Şemseddin Sâmî, Hadika gazetesinde çalışmaya başlamış ve devrinin icaplarına göre ileri hamleler yapmıştır. 1873 tarihinde (İhtiyar Onbaşı) adını taşıyan bir hikâye ve (Galatê) isimli bir faciayı da dilimize çevirmişti. Fakat zamanın jurnalcıları bu değerli adamı da rahat bırakmamışlar ve Trablusgarb'a sürgün edilmesine sebep olmuşlardır.

Veli ERTAN
(Konya Yüksek İslâm
Enstitüsü Müdürü)

Trablusgarb valisi Sâmî Paşa Trablusgarb'ta çıkmakta olan Türkçe ve Arapça gazetesinin idaresini Şemseddin Sâmî'ye vermişti. Bir yıl kadar İstanbul'da Sabah gazetesini çıkarmış, güzel ahlâkiyle ve ilmiyle temayüz eden bu değerli ilim adamı taltif maksadiyle 1876 tarihinde Cezayir Bahri Sefid valisi Sava Paşan mühürdarlığıyla Rodos'a gitmişti. Orada beş ay kadar kaldıktan sonraistifa ederek Yanya'ya gelmiştir.

1877 tarihinde İstanbul'a dönen Şemseddin Sâmî, o sırada İstanbul'da Mihrar Efendinin çıkarmakta olduğu «Tercüman-ı Aşk» gazetesinde yazı yazmağa başlamıştı. Bu gazetenin kapanması üzerine «Cep Kitapları» adını taşıyan ve seri halinde çeşitli mevzularda yazılmış kitapların birincisi «Medeniyet-i İslâmiye Tarihi», olup 123 sayfa kadar olan eser olgun ve dolgun olarak kaleme alınmış 35 parçayı muhtevirdir. Üslûp yönünden eserlerini gayet sade ve açık yazan merhumun bu parçalardan dördüncü parçanın bir kısmını numune olmak üzere aşağıya dercediyorum:

«Medeniyet-i İslâmiyeden evvel zuhur eden medeniyetler birer kavm veya ümmete münhasır bulunmuştu. Meselâ Yunanlılar en parlak medeniyetleri zamanında bile medeniyet-i Yunaniyenin beşiği makamında olan Atinadan kırk elli saat uzak mahallelerdeki akvam-ı saire bir hal-i vahşette bulunuyordu. Yunanlılar kendi medeniyetlerini İtalya ve Afrika ile Anadolu ve Karadeniz sahiline kadar götürebildilerse de oralarda da medeniyetleri kendilerine mahsus ve münhasır kalıp, akvam-ı saireyi daire-i medeniyetleri içine alamamışlardır.

Medeniyet-i İslâmiye ise bir kavm ve ümmete mahsus olmayıp din-i islâmın zühuru akabinde zuhûr etmiş ve o dinin esası üzerine müesses olup, umûmî olabilecek bir halde bulunmuş olduğundan, tul'eden semsi münir gibi birden bire kâffe-i âfaki kaplamağa ve din-i islâmı kabul edip o daire-i medeniyete giren akvam ve ümemin cümlesini tenvir etmeğe başladı.» Tarzında parça devam etmektedir.

Diğer cep kitapları da:

- 1 — Esâtır
- 2 — Kadınlar
- 3 — Yer
- 4 — Gök
- 5 — İnsan
- 6 — Gene insan
- 7 — Letâif
- 8 — Usûlü tenkid ve tertip
- 9 — Lisan» adlarını taşımaktadır.

İşte bu sırada Mabeyinde kurulmuş olan Teftiş Askeri Komisyonu kâtipliğine, sonra Başkâtipliğe tayini yapılmış ve bu vazifede iken 18/Haziran/1904 tarihinde Erenköydeki köşkünde 45 yaşında iken Allah'ın rahmetine kavuşmuştur.

Kabri Sahrayı Cedîd mezarlığındadır.

ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ:

Şemseddin Sâmî hayatı boyunca hiç durmadan ve yorulmadan İslâm âlemine büyük hizmetlerde bulunmuştur. Doğunun olduğu kadar Batının da tanıdığı bu değerli ilim adamı, büyük mütefekkir güler yüzlü, güzel sözlü mütevâzi bir zâtti.

Kırka yakın basılmış ve basılmamış eseri vardır. Bilhassa eserleri arasında irfan sahasına vazetmiş olduğu altı ciltlik «Kâmûs-u'l Âlâm» mesâlisinin bir neticesidir. Onun çalışmasında gece ile gündüzün sınırı belli değildir. Bugün bile Kâmûs-u'l Âlâm'ın yerini tutacak bir ansiklopedi yoktur.

Bu büyük ilim adamı Arnavud olduğunu söyler. Hattâ Kâmûs-u'l Âlâm'da, meşhur Kavalalı Mehmet Paşanın da Arnavutlukta Görice civarında bir köyde doğduğunu ve dolayısıyla hemşeri olduğunu kaydeder. Buna rağmen bu zatın Türk dilinin gelişmesine ve sadeleşmesine hususunda göstermiş olduğu alakası cidden takdire şayandır. Neşretmiş olduğu iki ciltlik Kamus-u Türkî'si şaheserdir. Bugün bu lûgatin yerini tutacak bir Türkçe lûgat mevcut değildir.

Lûgatlerin tertip ve tanzimi husûsundaki buluşları fevkalâdedir. Garp dünyasında bile didaktika ve metodika ile uğraşanlar Şemseddin Sâmî'nin seviyesine çıkamamışlardır. Nitekim yazmış olduğu iki ciltlik Kamus'u Fransavi buna bir misaldir.

Birincisi Türkçeden Fransızcaya, ikincisi de Fransızcadan Türkçeye olmak üzere hazırlanmış olduğu ve zamanımızın ihtiyacını karşılayabilecek bir tarzda bulunan lûgattir.

Bu lûgat Türkçe yazılan ilk lûgattir. Mukaddemesinde dil meselesi hususunda derin bir mütalâası vardır.

Bundan başka neşredilmiş belli başlı eserleri şunlardır:

- 1 — Târifat-ı Arabiyye. Bu eser arapça bir gramerdir.
- 2 — Müslümanlığın nasıl intişar ettiğine dair arapça küçük bir tarih.
- 3 — Hurdeğin adını taşıyan Farça şiirleri.
- 4 — Kâve Besa ve Ahde vefa gibi piyesleri de mühimdir.
- 5 — Müntehabat'ı Divan'ı İmam'ı Ali.
- 6 — Müntehabat'ı Divan'ı Baki gibi risaleleri de tetkike şayandır.
- 7 — Kamus-u Arabî (Tamamlanamamıştır.)

Şemseddin Sâmî tanzimat yazarları arasında Türk milliyetçiliği yolunda yazılar yazmıştır. Bilhassa Türkçeyi sadeleştirmek hususundaki mesâisi takdirle karşılanmıştır.

1880 tarihinde Hafta dergisinde yayınlamış olduğu Lisan-ı Türkî (Osmanî) adını taşıyan yazısında, gene Tercüman-ı Hakikat gazetesinde çıkardığı Lisan ve Edebiyatımız makalesiyle Türkçenin zenginliğini ve üstünlüğünü övmüş ve bunun neticesi olarak da yukarıda izah ettiğimiz şekilde iki cilt olarak irfan hayatına vazettiği Kamus-u Türkî'si, Türkçede ilk defa yazılan bir lûgattir. Bu lûgatin mukaddimesinde dil meselesi yönünden amik ve ariz tetkik etmiş olduğu mühim bir mütalâası mevcuttur. Bu lûgata Kamus-u Türkî adını vermesinde de bir ehemmiyet vardır. Zira Şemseddin Sâmî, Türk milletine karşı derin bağlılığın şüphesiz bir ifadesidir.

Bundan başka diğer eserleri:

- 1 — İhtiyar Onbaşı isimli bir hikâye.
- 2 — Galla adlı bir facia.
- 3 — Viktor Hügo'nun Sefiller adlı eserini Türkçeye tercüme etmiştir.